

Asia: VN/12575/2023

Lausuntopyyntö uudistettavasta lainvalmistelun kuulemisoppaasta

VASTAAJATIEDOT

1. Organisaatio

järjestö, yhdistys tai muu kolmannen sektorin organisaatio tai muu toimija

TYÖRYHMÄN ARVIOMUISTIO

2. Vaihtoehto 1 ohjeistetulle lausuntoajalle: Säilytetään nykyinen lausuntoajan pääsääntö (vähintään 6 viikkoa, laajoissa hankkeissa vähintään 8 viikkoa ja yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) ja avataan ohjeessa aiempaa konkreettisemmin pääsäännöstä poikkeamisen edellytykset.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Jotta osallistaminen on todellista eikä näennäistä, lausuntoajat tulee pitää ennallaan. Niitä tulee myös noudattaa. Vuosina 2023 ja 2024 lausuntoaikojen noudattaminen on ollut poikkeuksellisen heikkoa. Tämä on antanut vaikutelman näennäisestä osallistamisesta.

On välttämätöntä, että opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia muutetaan periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta sekä vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste).

3. Ohjeistetut poikkeamisperusteet: Pitäisikö pääsääntöisestä lausuntoajasta voida tapauskohtaisen kokonaisharkinnan perusteella poiketa seuraavilla perusteilla? Valitse kaikki seikat, joiden perusteella lyhyemmän lausuntokierroksen pitäisi olla mahdollinen.

asian poikkeuksellinen kiireellisyys (ks. tarkemmin tästä ja edellisistä perusteista opasluonnoksen s. 54–56)

Perustelut

Lausuntoajoista poikkeamisen tulee aina olla poikkeus, ei sääntö. Mikäli käytetään lyhyempää lausuntoaikaa, se tulee olla tarkoin harkittu ja perusteltu. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi asiat, jotka ovat kansallisen turvallisuuden näkökulmasta kiireellisiä. Myös asiat, joissa kansallista liikkumavaraa on vähän tai asiat, jotka ovat hyvin yksinkertaisia, voisivat olla asioita, joissa lausuntoaika voisi olla lyhyempi. Opasluonnoksessa oli hyviä esimerkkejä tilanteista, joissa näin on.

Lausuntoaikaa ei tule lyhentää pelkän kiireen vuoksi. Näkövammaisten liitto ei pidä hyväksyttävänä viime vuosina ollutta käytäntöä, jossa lausuntopyyntöön kirjataan, että lausuntoaika on lyhyt sen vuoksi, että kyse on budjettilaista. Lainvalmisteluun tulee varata riittävä aika, joka tarkoittaa myös riittävää lausuntoaikaa.

4. Vaihtoehto 2 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 5 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 7 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta sekä vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste).

Vastustan

Perustelut

Lausuntoaikojen lyhentäminen nykyisestä ei ole kannatettavaa. Eri hallinnon aloilla on huolehdittava siitä, että lausuntoaikoja voidaan noudattaa. Poikkeukset on perusteltava ja poikkeusten tulee olla satunnaisia, ei pääsääntöjä.

5. Vaihtoehto 3 ohjeistetulle lausuntoajalle: Määritellään uudeksi lausuntoajan pääsäännöksi vähintään 4 viikkoa (laajoissa hankkeissa vähintään 6 viikkoa, yleisellä lomakaudella aihetta pidentää) sekä poikkeamismahdollisuudet samoin kuin edellä 1 vaihtoehdossa. Osallistumisoikeuksien turvaamiseksi arvioidaan uuden kuulemisoppaan viimeistelyssä, onko tarpeen muuttaa opasluonnoksen vapaaehtoisesti noudatettavia, lausunnon antamista helpottavia suosituksia periaatteiksi, joita on lähtökohtaisesti noudatettava kaikissa hankkeissa (esim. ennakoilmoitus lausuntomenettelyn aiheesta ja ajankohdasta, vaikutusarvioinnin ja säännöskohtaisten perusteluiden valmiusaste, kuulemiset varhaisemmassa vaiheessa valmistelua sekä lausuntokierroksen aikana järjestettävä keskustelutilaisuus).

Ei kantaa

Perustelut

Lausuntoaikojen lyhentäminen nykyisestä ei ole kannatettavaa. Eri hallinnon aloilla on huolehdittava siitä, että lausuntoaikoja voidaan noudattaa. Poikkeukset on perusteltava ja poikkeusten tulee olla satunnaisia, ei pääsääntöjä.

6. Arviomuistiossa käsitellään keinoja kuulemisen kehittämiseksi erityisesti valtioneuvoston sähköisiin työkaluihin liittyen. Pitäisikö seuraavia toimenpiteitä merkittävänä lainvalmistelun kuulemisen kehittämisessä? Valitse kaikki toimenpiteet, joita pitäisit merkittävänä.

Muu ehdotus, mikä?

Perustelut

Näkövammaisten liitto valitsee kaikki yllä olevat vaihtoehdot. Lausuntopalvelussa on joko saavutettavuusongelma tai virhe, sillä kysymyksessä voi valita vain yhden vaihtoehdon eikä kaikkia kannatettavia vaihtoehtoja.

7. Muu palaute työryhmän arviomuistioista.

Arviomuistion s. 6 mukaan ”lausuntoajan pituudella on olennainen vaikutus siihen, millaiset mahdollisuudet lausunnonantajilla on saada tieto lausuntopyyntöistä, perehtyä siihen ja laatia asiasta perusteltu kannanotto. Riittävä lausuntoaika korostuu erityisesti, kun suuri määrä ehdotuksia on lausunnoilla samanaikaisesti. Lisäksi riittävä lausuntoaika tasavertaistaa osallistumismahdollisuuksia, sillä lausunnon antamiseen tarvitaan usein enemmän aikaa pienemmissä tai heikommin resursoituissa sidosryhmissä.”

Asian tulee olla juuri näin. Näkövammaisten liiton mielestä arviomuistion hyvää kirjausta ei ole otettu riittävästi huomioon opasluonnoksessa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että suurin osa opasluonnokseen kirjatusta toimenpiteistä on pelkkiä suosituksia, joiden noudattaminen jää jokaisen tahon omaan harkintaan. Useat suosituksen on välttämätöntä muuttaa periaatteiksi, jotta ne tosiasiallisesti toteutuvat lainvalmistelun kuulemisissa. Vain tällä tavoin voidaan vahvistaa kuulemista, todellista kuuntelemista sekä osallistamista ja osallisuutta.

Arviomuistion s. 22 mukaan, ”jos ohjeistettua pääsääntöistä lausuntoaikaa lyhennetään, tämän perusteella voidaan arvioida, että tosiasialliset lausuntoajat voisivat hyvin muotoutua uuttakin pääsääntöä lyhyemmiksi.” Arviomuistion s. 23 mukaan ”työryhmän näkemyksen mukaan mikä tahansa vakiintuneen, ohjeistetun lausuntoajan yleinen lyhentäminen sisältää kuitenkin huomattavassa osassa hankkeita riskejä lainvalmistelun laadun, osallistumisoikeuksien, eduskunnan tiedonsaantioikeuden, valmistelua kohtaan tunnetun luottamuksen sekä poliittisten riskien kannalta. Yksikin viikko on sidosryhmien näkökulmasta merkittävä aika lausunnon valmistelun ja hyväksymisen kannalta. Lyhyemmästä lausuntoajasta aiheutuvat riskit ja osallistumisen vaikeutuminen korostuvat niinä aikoina, jolloin järjestetään samanaikaisesti suuri määrä lausuntomenettelyitä hallituksen esitysten antamisen määräaikojen vuoksi. Samaan aikaan lausuntoajan pääsääntöä lyhentämisestä viikolla ei ole nähtävissä selkeitä hyötyjä lainvalmistelun kannalta. Viikkoa lyhyempi lausuntoaika ei yleensä lyhentäisi merkittävästi hallituksen esityksen tai asetusehdotuksen valmisteluun kuluva kokonaisaika verrattuna vaihtoehtoon 1, jonka sisältämät poikkeusmahdollisuudet kattavat jo tilanteet, joissa voi olla perusteltu tarve kiirehtiä valmisteluprosessia.” Lisäksi s. 25 vielä todetaan, että ”lyhyt lausuntoaika voi lisätä riskejä siihen, että asian kokonaiskäsitelyaika pitenee, kun mahdollisia riskejä, virheitä tai kielteisiä vaikutuksia havaitaan myöhäisemmässä vaiheessa valmistelua.”

Näkövammaisten liitto toteaa, että nämä arviomuistiossa esiin nostetut haitat ovat perusteluina sille, miksi lausuntoaikaa ei tule lyhentää nykyisestä. On tärkeää, että lausuntoajat pysyvät nykyisessä kuudessa tai kahdeksassa viikossa sekä yleisinä loma-aikoina pidempinä. Näiden

lausuntoaikojen tulee myös tosiasiasa toteutua. Lausuntoaikoja ei tule lyhentää kevyillä perusteilla eikä esimerkiksi kiireen vuoksi. Lisäksi on huomattava, että oikeuskansleri on korostanut, etteivät esimerkiksi hallitusohjelman kirjaukset tai budjettilakien aikataulu yksinään ole painavia perusteluita lausuntoajasta poikkeamiseen. Etenkin budjettilakien aikataulua on käytetty perusteena liian usein, mikä on heikentänyt tosiasiallisen osallisuuden ja kuulluksi tulemisen toteutumista. Kun näistä kiireen perusteella lyhyiksi jätetyistä lausuntoajoista huomattava osa ajoittui esimerkiksi vuonna 2024 kesälomakauteen, tilanne on vielä huolestuttavampi. Eräs esimerkki kesältä 2024 on lausuntopyyntö, joka lähetettiin lausunnonle 4.7.2024, ja jonka lausuntoaika päättyi 6.8.2024.

KUULEMISOPAS – JOHDANTO

8. Kommentit kuulemisoppaan johdannosta.

Oppaan johdannon luvussa 1.2 Kuulemisen tavoitteet ja hyödyt (s. 15) on otettu huomioon vuoden 2023 kuulemisessa annettu palaute. opasluonnoksen ensimmäisessä versiossa todettiin, että ”kuuleminen edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista”. On myönteistä, että nyt lausuntokierroksella olevassa opasluonnoksessa todetaan, että ”kuuleminen toteuttaa perus- ja ihmisoikeuksia”.

Luvussa 1.4 käsitellään kuulemisen suunnittelua. Oleellista on muun muassa hankkeen kannalta keskeisten sidosryhmien määrittely. Samoin luvussa käydään läpi, keihin sääntely vaikuttaa ja ketkä ovat kyseessä olevan asian asiantuntijoita. Näkövammaisten liitto muistuttaa, että vammaisjärjestöjä tulee osallistaa myös muussa kuin suoraan vammaisuuteen liittyvissä asioissa. Huomattava osa asioista on sellaisia, jotka koskettavat kaikkia väestöryhmiä eli myös vammaisia henkilöitä. On päästävä pois ajattelusta, että vammaiset henkilöt ovat sote-kansalaisia, joita koskettavat vain sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvät asiat. Vammaiset henkilöt ovat yhdenvertaisia kansalaisia vammattomien henkilöiden kanssa.

Luvussa 1.4.4 käsitellään kuulemisen menetelmiä ja työkaluja. Näkövammaisten liitto muistuttaa, että sähköisten kuulemismenetelmien tulee olla digitaalisesti saavutettavia ja käytettäviä. Ellei näin ole, ne eivät toimi näkövammaisten käyttämien apuvälineiden (ruudunlukuohjelma ja suurennusohjelma) kanssa. Myös kuulemisten taustamateriaalien tulee olla saavutettavia.

Opasluonnoksen mukaan ”Huomiota tulee kiinnittää kuulemisten saavutettavuuteen ja esteettömyyteen (esim. tilojen esteettömyys ja aistirajoitteisten huomioiminen), turvallisemman tilan periaatteisiin (esim. muiden kunnioittaminen ja häirintään puuttuminen) sekä siihen, että kaikki sääntelyn kannalta merkittävät tahot ovat riittävästi edustettuina.”. Nämä ovat kannatettavia seikkoja. Näkövammaisten liitto esittää, että tilojen esteettömyyden rinnalle lisätään digitaalisten järjestelmien ja materiaalien saavutettavuus. Se on aivan yhtä välttämätöntä kuin tilojen esteettömyys. Termi aistirajoitteinen on erikoinen. Näkövammaisten liitto esittää, että sen sijasta käytetään termiä aistivammainen tai termi avataan mainitsemalla näkövammaiset, kuulovammaiset, kuulonäkövammaiset ja viittomakieliset.

Myönteistä on, että luku 1.5. Lakisääteiset kuulemisvelvoitteet on nostettu luvun 1.6. Muu kuulemisessa huomioon otettava ohjeistus edelle (s. 24). Luettelo lakisääteisistä kuulemisvelvoitteista on opasluonnoksen lopussa liitteenä (alkaen s. 97). Ratkaisu on perusteltu, koska liitteen pituus on kymmenen sivua.

Kommentit lakisääteiset kuulemisvelvoitteet -liitteestä

Liitteessä esiin nostettujen lakisääteisten kuulemisvelvoitteiden järjestystä on perusteltua muuttaa. Näyttää siltä, että järjestys on tällä hetkellä sattumanvarainen. Esimerkiksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus ja vammaisten henkilöiden kuuleminen on liitteessä laitettu Asetuksen Tasapainoista lähestymistapaa lentoaseman melun hallinnassa koskevan asetuksen ja Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisten edellytysten väliin. Näkövammaisten liitto edellyttää, että perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvät kansainväliset velvoitteet nostetaan oppaassa niiden arvolle sopivaan paikkaan eli tämän liitteen ensimmäisiksi. Tällöin liite alkaa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevalla yleissopimuksella ja YK:n lasten oikeuksien sopimuksella.

Vammaisten henkilöiden kuulemisen kohdassa (s. 108) on perusteltua mainita myös vammaisvaikutusten arviointi. Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeessa (valtioneuvoston julkaisuja 66/2022) alaluvut perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnista ja vammaisvaikutusten arvioinnista. Vaikutusarviointiohjeessa todetaan yksiselitteisesti, että vammaisten henkilöiden kannalta merkittäviä kysymyksiä voi liittyä useisiin erilaisiin säädöksiin, joita on lueteltu esimerkinomaisesti. Vammaisten henkilöiden kuulemista käsittelevän tekstin loppuun on perusteltua lisätä oheinen maininta vammaisvaikutusten arvioinnista.

Näkövammaisten liitto ehdottaa, että oppaan luvussa 1.5 esitellään tarkemmin liitteen sisältöä. Nyt luku 1.5 on vain 3,5 rivin mittainen eikä tuo esiin liitteen keskeistä sisältöä eikä sen merkitystä. Luvussa on aiheellista nostaa esiin liitteestä jotain esimerkkejä, kuten YK:n vammaissopimus. Aiemmin tässä kohdassa esitimme, että liitteessä perus- ja ihmisoikeuksien kansainväliset velvoitteet nostetaan ensimmäisiksi. Tämä muutos on mainittava myös luvussa 1.5. Näin luku saa enemmän sisältöä ja tuo esiin liitteen merkityksen ja sen, että velvoitteita on noudatettava.

ESIVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

9. Periaate – Mahdollisen esivalmistelun aloittaminen julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

10. Periaate – Mahdollisessa esivalmistelussa kuullaan keskeisiä sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä, jos hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia eikä kyse ole sellaisen EU-säädöksen täytäntöönpanosta, jossa on vähän kansallista liikkumavaraa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

11. Periaate – Jos esivalmistelusta laaditaan arviomuistio tai muu loppuraportti, siitä järjestetään kirjallinen kuuleminen Lausuntopalvelussa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

12. Periaate – Esivalmistelun mahdollista loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan yhteenveto Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

13. Muut kommentit kuulemista esivalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

Luvussa 2.4 käsitellään Arviomuistiota tai esivalmistelun muuta

loppuraporttia koskevan kuulemisen raportointia. Opasluonnoksen mukaan yhteenveto lisää kuultavien luottamusta siihen, että heitä on todella kuultu. Jotta tämä toteutuu, yhteenvedon on oltava sellainen, että siitä käyvät ilmi erilaiset näkökulmat. Valitettavasti osa yhteenvedoista on ollut hyvin lyhyitä, vaikka lausuntoja on annettu paljon, tai niissä on nostettu esiin vain joitain lausunnoissa tai kuulemisissa esiin tulleita seikkoja, jolloin yhteenvettoa ei voi pitää kattavana. Hallituksen esityksen lausuntokierrosta ja lausuntopalautetta koskevissa luvuissa on nähtävissä ilmiö, jossa esitykseen kirjataan näkemyksiä, mutta lopuksi todetaan, ettei lausuntopalaute anna aihetta minkäänlaisiin muutoksiin. Näin siitä huolimatta, että lausuntopalaute on ollut kriittistä ja on oletettavissa, että muutoksia olisi ollut perusteltua tehdä.

PERUSVALMISTELU – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

14. Periaate – Säädösvalmisteluhankkeen toimeksiannosta päätettäessä suunnitellaan, miten sidosryhmiä osallistetaan valmistelun aikana. Keskeisiä näkökulmia suunnittelussa ovat hankkeen sidosryhmien ja kuulemistarpeiden tunnistaminen sekä kuulemisten aikataulut ja menetelmät.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

15. Periaate – Perusvalmistelun aikana kuullaan riittävän laajasti sidosryhmiä ja tarvittaessa myös yleisöä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

16. Periaate – Perusvalmistelussa suunnitellaan säädösehdotusta koskeva lausuntomenettely.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

17. Muut kommentit kuulemista perusvalmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

Luvun 3.1 mukaan ”Selvitysten mukaan sidosryhmät pitävät liian myöhäistä kuulemista merkittävänä ja yleisenä puutteena suomalaisessa säädösvalmistelussa. Näkövammaisten liitto yhtyy tähän näkemykseen. On perusteltua, että tilannetta korjataan uudistettavan lainvalmistelun kuulemisoppaan myötä.

LAUSUNTOMENETTELY – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

18. Periaate - Lausuntomenettely järjestetään Lausuntopalvelussa ja julkaistaan myös Hankeikkunassa. Lausuntomenettely voidaan järjestää muulla tavalla vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen perustelumuihistiossa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Lausuntopalvelun käyttö on kannatettavaa. Näkövammaisten liitto muistuttaa, että Lausuntopalvelua kehitettäessä sen digitaalinen saavutettavuus ja käytettävyys tulee varmistaa. Lausuntopalvelun on toimittava sujuvasti ja ongelmitta näkövammaisten käyttämien apuvälineiden (ruudunlukuohjelma ja suurennusohjelma) kanssa.

19. Periaate - Säädösehdotuksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaikaa on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen. Lausuntoaika voi olla lyhyempi vain perustellusta syystä, joka mainitaan lausuntopyynnössä sekä hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelumuihistiossa. (Perustelluista syistä ks. opasluonnoksen luku 4.4.)

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

20. Periaate – Lausuntomenettelyssä saaduista lausunnoista laaditaan yhteenveto, joka julkaistaan Hankeikkunassa. Lausuntoyhteenvedon laatimisesta tai julkaisemisesta voi poiketa vain perustellusta syystä, joka mainitaan hallituksen esityksessä taikka asetuksen tai määräyksen esittelymuistiossa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Lausuntoyhteenveto tulee laatia mahdollisimman pian lausuntoajan päättymisen jälkeen. Olisi hyvä, jos lausuntoyhteenvedon julkaisuajankohta arvioitaisiin jo lausuntopyynnössä.

Lausuntoyhteenvedossa tulee käsitellä kattavasti eri tahojen antamia lausuntoja. On ollut havaittavissa, että lausuntoyhteenvedot ovat toisinaan suppeita ja niihin on valikoitu vain osa tai vain tietynlaisia lausuntoja ja näissä esiin nostettuja seikkoja. Tällä tavoin toimittaessa lausuntoyhteenvedoista ei saa kattavaa eikä luotettavaa kuvaa lausuntojen sisällöistä ja mahdollisista eriävistä näkemyksistä. Tämä ei myöskään lisää tunnetta kuulluksi tulemisesta eikä lausuntojen merkityksellisyydestä.

21. Muut kommentit lausuntomenettelyä koskevasta ohjeistuksesta.

Lausuntopyyntöjen, Lausuntopalvelun järjestelmän ja lausuntopyynnön materiaalien tulee olla digitaalisesti saavutettavia ja käytettäviä (niiden on toimittava sujuvasti näkövammaisten käyttämien apuvälineiden eli ruudunlukuohjelman ja suurennusohjelman kanssa). Vuoden 2024 lopulta on ainakin kolme esimerkkiä, joissa lausuntomateriaalin saavutettavuudessa on ollut vakavia puutteita, mikä on estänyt näkövammaisten mahdollisuuden tutustua lausuntomateriaaliin yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Opetushallitus pyysi lausuntoja esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden luonnoksista. Näiden lausuntopyyntöjen lausuntomateriaalissa oli käytetty muun muassa punaista väriä ja yliviivauksia, jotka Opetushallituksen mukaan helpottivat lukemista. Näkevien kohdalla näin varmasti oli, mutta näkövammaisille kyseinen materiaali oli saavuttamaton. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnoksen lausuntomateriaalin kohdalla Opetushallitus ryhtyi toimenpiteisiin ja varmisti yhdenvertaiset mahdollisuudet lausuntomateriaaliin tutustumiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyynnössä, joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi oli vakavia saavutettavuuspuutteita. Kyseinen hallituksen esityksen luonnos on yhä lausuntokierroksella ja Näkövammaisten liiton antaman palautteen jälkeen lausuntopyyntöä korjattiin viikolla 2.

Kyseinen opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntomateriaali oli ehkä luotu käyttäen tulosta PDF-toimintoa, jonka luomat dokumentit ovat saavuttamattomia, koska ne eivät sisällä digitaaliseen saavutettavuuteen liittyviä olennaisia ominaisuuksia kuten dokumentin rakennetietoja. Tämän seurauksena:

- Ruudunlukuohjelmaa käyttävät näkövammaiset henkilöt eivät pysty navigoimaan dokumentin rakenteessa

- Otsikoiden hierarkia ei välity ruudunlukuohjelmalle
- Taulukoiden sisältö ei ole luettavissa loogisessa järjestyksessä
- Dokumentin lukemisjärjestys on sekava ja epälooginen

Saavutettavuusdirektiivi ja kansallinen lainsäädäntö edellyttävät, että viranomaisten verkkosisällöt ovat saavutettavia. Tämä koskee myös lausunnonle lähetettäviä dokumentteja.

Luvun 4 mukaan hallituksen esityksen luonnokseen on sisällyttävä niin pitkälle laadittu vaikutusarvio, että sidosryhmät voivat ottaa siihen kantaa ja arvioida

sen luotettavuutta. Vaikutusarviointissa on perusteltua jo ennen hallituksen esityksen luonnoksen lausuntokierrosta olla kirjattuna vammaisvaikutusten arviointi. Tämä on vähitellen lisääntynyt, mutta ei ole vielä läheskään riittävällä tasolla. Myös perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi puuttuu osasta esityksiä.

Luvussa 4.5 todetaan, että lausuntomenettelystä voidaan tiedottaa myös yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Näkövammaisten liitto kannattaa näkemystä ja toivoo, että se yleistyy, sillä nykyisin tämä on ainakin vammaisjärjestöjen näkökulmasta hyvin harvinaista.

JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – PERIAATTEET JA YLEINEN PALAUTE

22. Kommentit kuulemispalautteen hyödyntämistä jatkovalmistelussa ja valtioneuvoston päätöksenteossa koskevasta ohjeistuksesta.

Luvun 5 mukaan hallituksen esityksen antamista koskevan poliittisen päätöksenteon kannalta on yleensä tärkeää, että jatkovalmistelussa tehtävistä muutosehdotuksista on viestitty sidosryhmille riittävällä tavalla. Viestinnän tarve korostuu, jos ehdotusta muutetaan olennaisesti. Näkövammaisten liitto pitää tätä tärkeänä toimintatapana, jonka on aiheellista olla velvoittava käytäntö. Kun tätä noudatetaan, ei tule tilanteita, joissa eduskunnalle annettavan hallituksen esityksen sisältö on muuttunut merkittävästi ja muutos tulee yllätyksenä.

Opasluonnoksen mukaan hallituksen esityksissä selostetaan kuulemisissa esiin tuodut merkitykselliset näkökannat, miten kuulemiset ovat vaikuttaneet esityksen sisältöön ja miksi varteenotettavat näkökannat on otettu huomioon tai ei. Hallituksen esityksen lausuntokierrosta ja lausuntopalautetta koskevissa luvuissa on nähtävissä ilmiö, jossa esitykseen kirjataan näkemyksiä, mutta lopuksi todetaan, ettei lausuntopalaute anna aihetta minkäänlaisiin muutoksiin. Näin siitä huolimatta, että lausuntopalaute on ollut kriittistä ja on oletettavissa, että muutoksia olisi ollut perusteltua tehdä. Lisäksi lausuntopalaute kirjataan toisinaan valikoidusti, josta jää epävarmuus, onko eri tahoja kuultu.

EDUSKUNNAN ASiantuntijakuulemiset – Periaatteet ja yleinen palaute

23. Periaate - Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa annettavassa esittelevän ministeriön vastineessa arvioidaan valiokunnan saama olennainen asiantuntijapalaute. Vastineessa vastataan myös valiokunnan mahdollisesti esittämiin kysymyksiin ja tarkentamistarpeisiin. Vastineessa mahdollisesti esitettävistä muutoksista hallituksen esityksen säännösehdotuksiin keskustellaan tarvittaessa valiokuntaneuvoksen kanssa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

24. Muut kommentit esittelevän ministeriön toimintaa eduskunnan valiokunnan asiantuntijakuulemisessa koskevasta ohjeistuksesta.

Ei kommentteja.

SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI –YLEINEN PALAUTE

25. Kommentit kuulemista seurannassa ja jälkiarvioinnissa koskevasta ohjeistuksesta.

Vuonna 2023 toteutetussa kuulemisessa tehtyjä ehdotuksia siitä, että opasluonnoksen luvussa 7. Kuuleminen seurannassa ja jälkiarvioinnissa (s. 69) olisi käytetty suositustasoisen ohjeistuksen lisäksi myös periaatetasoista ohjeistusta, kuten muussakin oppaassa, ei ole huomioitu lainkaan. Päinvastoin ainoa tässä kappaleessa aiemmassa vaiheessa ollut periaatekin (Jälkiarvioinnin loppuraportti julkaistaan Hankeikkunassa.) on lievennetty suositustasoiseksi (”Mahdollisen jälkiarvioinnin loppuraportti julkaistaan Hankeikkunassa.”) Tehtyä muutosta ja sitä, miksi kaikki ovat suosituksia, ei perustella millään tavalla.

Koska opasluonnos muilta osin rakentuu kahdentasoiseen ohjeistukseen, myös tässä luvussa on tarpeen olla periaatetasoista ohjausta, jota noudatetaan lähtökohtaisesti sellaisenaan, ja joista poikkeaminen tulee perustella. Näkövammaisten liitto on muualla tässä lausunnossa esittänyt eräiden suositusten muuttamista periaatteiksi.

Jälkiarviointien tekeminen on tärkeää. On huomattava, että pelkkä jälkiarviointi ja mahdollisten epäkohtien tai muutostarpeiden toteaminen ei riitä. Mikäli epäkohtia tai muutostarpeita todetaan, ne tulee myös laittaa täytäntöön. Täytäntöönpano tulee tehdä viivytyksettä eikä suunnitelmalla, että muutoksia tehdään, jos tai kun tulee muita muutostarpeita.

EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – YLEINEN PALAUTE

26. Kommentit kuulemista EU-ennakkovaikuttamisessa, EU-säädösten ja valtiosopimusten valmistelussa koskevasta ohjeistuksesta.

Ei kommentteja.

ESIVALMISTELU – SUOSITUKSET

27. Suositus – Esivalmistelun aikana on usein tarkoituksenmukaista järjestää myös suullisia kuulemisia esimerkiksi tietopohjan, nykytilan ja ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamiseksi.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

28. Suositus – Kirjallisen esivalmistelukuulemisen kysymykset rakenteistetaan niin, että selvityksen kohteena oleva asiakokonaisuus ja osa-alueiden keskinäiset yhteydet on helppo hahmottaa. Myös vapaan palautteen antaminen on yleensä mahdollista. Lisäksi kysymysten muotoiluissa otetaan huomioon palautteen koostamiseen liittyvät tarpeet.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava. Tämä toteutuu muuttamalla teksti kohdassa ”myös vapaan palautteen antaminen on yleensä mahdollista” muotoon ”vapaan palautteen antaminen on mahdollista”. Lausuntopyynnöissä tulee olla kenttä, johon lausunnon antaja voi kirjoittaa muita huomioita ja vapaata palautetta.

29. Suositus – Esivalmisteluvaiheessa ainakin arviomuistiota tai muuta loppuraporttia koskeva kuuleminen on hyvä järjestää suomeksi ja ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle. Usein riittävää on, että tiivistelmä arviomuistion sisällöstä on saatavana ruotsiksi.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

30. Suositus – Loppuraporttia koskevan kuulemispalautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa etappina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

31. Suositus – Loppuraporttia koskevasta kuulemispalautteesta julkaistaan Hankeikkunassa kirjallinen arvio.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

PERUSVALMISTELU – SUOSITUKSET

32. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen hankesuunnitelman mukaiset kuulemiset aikataulutetaan lainvalmistelun prosessioppaan mukaisten työvaiheiden mukaan.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

33. Suositus – Perusvalmistelun aikaisten kuulemisten aikataulut julkaistaan etukäteen Hankeikkunassa etappeina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

34. Suositus – Kuulemissuunnitelman sisällön ja aikataulun ajantasaisuus tarkistetaan tarvittaessa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

35. Suositus – Valmistelun aikana kuullaan suoraan myös niitä ihmisiä sekä yhteisöjä ja niissä toimivia, joita asia ja ratkaisuvaihtoehdot koskevat.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava. Vammaisjärjestöjen ja vammaisten ihmisten osallistamisessa on varmistettava, että noudatetaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta. Sopimus on voimassa lakina, joten sitä ei voi sivuuttaa. Osallistamisveloitteesta on kirjaus sopimuksen artiklan 4 kohdassa 3. Vammaisjärjestöt tulee osallistaa laajasti, jotta eri vammaryhmät saavat äänensä kuuluville. Se, että lausuntopyyntö on nähtävillä Lausuntopalvelussa, ei ole riittävää, koska YK:n vammaissopimus edellyttää aktiivista osallistamista.

36. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen lausuntopyynnöt, kyselyt ja muut kirjalliset kuulemiset tehdään osittain rakenteisina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

37. Suositus – Perusvalmistelun aikaisissa kuulemisissa esimerkiksi nykytilan ja sen muutostarpeiden, tietopohjan sekä ratkaisuvaihtoehtojen kartoituksesta on monesti tarkoituksenmukaista hyödyntää myös suullisia, keskustelevia kuulemistapoja.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

38. Suositus – Perusvalmisteluvaiheen aikaiset kuulemiset järjestetään myös ruotsiksi, jos asialla on erityisen suuri merkitys Ahvenanmaalle tai huomattava merkitys maan ruotsinkieliselle väestölle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

39. Suositus – Perusvalmistelun aikainen sidosryhmien kuulemispalaute kootaan yhteenvedoon, joka julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

40. Suositus – Perusvalmistelussa arvioidaan, miten kuulemista voidaan hyödyntää säädöksen seurannassa sen voimaantulon jälkeen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

LAUSUNTOMENETTELY – SUOSITUKSET

41. Suositus - Lausuntopyyntö ja lausuntomenettelyn toteutus suunnitellaan perusvalmistelun tekevän työryhmän kanssa. Jos esitys on tehty virkatyönä, ainakin keskeiset sidosryhmät osallistetaan lausuntopyynnön valmisteluun, mukaan lukien lausuntomenettelyn jakelulistan määrittelyyn.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

42. Suositus - Lausuntopyyntö toteutetaan rakenteisena niin, että myös vapaa kommentointi on mahdollista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

43. Suositus – Lausuntomenettelyn ajankohta ja aihe julkaistaan ja ilmoitetaan lausuntopyynnön saajille etukäteen ainakin silloin, kun lausuntoaika on pääsääntöä lyhyempi.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava. Tämä periaate on erityisen välttämätön tilanteissa, joissa lausuntoaika on tavanomaista lyhyempi.

44. Suositus - Lausuntojen antamiseen varataan niin pitkä aika, että myös muilla kuin sidosryhmien edunvalvojilla ja viranomaisilla on todellinen mahdollisuus osallistua lausuntomenettelyyn.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

45. Suositus - Ruohonjuuritason toimijoita tai muuten laajempaa yleisöä tavoittelevan lausuntomenettelyn viestintä suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä hankkeen sidosryhmien kanssa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

46. Suositus - Keskustelutilaisuudet, haastattelut sekä verkkokeskustelut ja -kyselyt voivat olla hyviä täydentäviä keinoja ruohonjuuritason palautteen saamiseksi lakiehdotuksesta.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto muistuttaa, että käytettävien sähköisten menetelmien tulee olla digitaalisesti saavutettavia ja käytettäviä. Ellei näin ole, näkövammaisilla ei ole yhdenvertaista mahdollisuutta

osallistua. Keskustelutilaisuuksissa ja haastatteluissa tulee varmistaa, että niiden osallistujajoukko on heterogeeninen, ja että eri ihmisryhmien ääni tulee tosiasiasa kuuluville ja kuulluksi.

47. Suositus - Lausuntoyhteenvedon alussa on tiivistelmä lausuntomenettelyn toteutuksesta ja ehdotuksen asioita tai asiakokonaisuuksia koskevan palautteen päälinjoista. Tämän jälkeen on yhteenveto yksityiskohtaisesta palautteesta asiakohdittain. Saman suuntaisella kannalla olevien perustelut ryhmitellään asiakohdittain.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

48. Suositus - Lausuntopalvelussa olevan rakenteisen palauteaineiston voi tallentaa Excel-tiedostoksi, jolloin rakenteisia ominaisuuksia voi hyödyntää lausuntoyhteenvedon koostamisessa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

49. Suositus - Lausunto- ja muusta kuulemispalautteesta laaditaan arvio, jossa esitettyjä näkemyksiä arvioidaan. Arvio jäsennetään samoin kuin lausuntoyhteenveto, eli lausunnon antajien merkittävät perustelut arvioidaan kunkin perustelukohdan jälkeen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

50. Suositus - Arvio kuulemispalautteesta julkaistaan jatkovalmistelupäätöksen yhteydessä Hankeikkunassa etappina.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

JATKOVALMISTELU JA VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖKSENTEKO – SUOSITUKSET

51. Suositus - Jos lausunnonantaja esittää lausuntomenettelyn jälkeen esityksen sisältöön merkittävästi vaikuttavia uusia kommentteja, niistä viestitään muille sidosryhmille.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

EDUSKUNNAN ASiantuntijakuulemiset – Suositukset

52. Suositus - Suullisen esittelyn tueksi tehdään yleensä tiivis PowerPoint-esitys.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

On huomattava, että osalle kuultavista Powerpoint-esityksen käyttö voi olla vaikeaa tai mahdotonta. Kohtuulliset mukautukset tulee toteuttaa, jotta kuultavat voivat toimia yhdenvertaisesti.

53. Suositus – Vastineessa asiantuntijapalaute, arviot ja esittelevän ministeriön kannat esitetään asiakokonaisuuksittain.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

54. Suositus – Vastineluonnos annetaan tiedoksi ja kommentoitavaksi muille eduskunnan kuulemille asiantuntijoille, jos valiokunta siihen suostuu ja se on aikataulullisesti mahdollista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

55. Suositus – Vastineasiakirja otsikoidaan esimerkiksi: ”HE xx/xxxx vp – X-ministeriön vastine Y-valiokunnalle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

SEURANTA JA JÄLKIARVIOINTI – Suositukset

56. Suositus – Seurannan painopisteiden ja jälkiarvioitavan sääntelyn valinnassa hyödynnetään kuulemisia ja muuta sidosryhmäyhteistyötä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

57. Suositus – Sidosryhmille kannattaa viestiä ministeriössä suunnitteilla olevasta seurannasta ja jälkiarvioinneista.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä, mutta sen sanamuotoa tulee tiukentaa. Muotoilu ”kannattaa viestiä” tulee muuttaa muotoon ”viestitään”. Lisäksi suositus tulee muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava. Tämä toteutuu kyseisellä muutoksella.

58. Suositus - Seuranta varten tehtävän sidosryhmäkuulemisen palautteen laatua usein parantaa kuulemisen ajoittaminen kuultaville sopivaan ajankohtaan.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

59. Suositus – Erityisesti ennen vaalikauden vaihtumista on tarpeen seurata toimialan sääntelyn mahdollisia merkittäviä muutostarpeita ja käydä niistä keskusteluja sidosryhmien kanssa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

60. Suositus – Jo lainsäädäntöhankkeen perusvalmistelun aikana on hyödyllistä kuulla sidosryhmiä seurannan ja mahdollisen jälkiarvioinnin tarpeesta ja toteutuksesta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä, mutta sen sanamuotoa on muutettava. Muoto ”on hyödyllistä kuulla” tulee muuttaa muotoon ”kuullaan”. Suositus tulee muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava. Suositus muuttuu periaatteeksi kyseisellä muutoksella.

61. Suositus – Seurannan ja jälkiarvioinnin tiedonkeruussa hyödynnetään kuulemista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

62. Suositus – Seurannan tai jälkiarvioinnin osana järjestetyn kuulemisen, kuten keskustelutilaisuuden tai kyselyn, palautteen yhteenveto julkaistaan Hankeikkunassa esimerkiksi muistiona.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

63. Suositus – Myös jatkuvaluonteisen seurantatiedon riittävä dokumentointi viimeistään seuraavan säädösvalmisteluhankkeen aikana on tärkeätä, jotta sidosryhmät voivat arvioida tiedon oikeellisuutta, vaikutuksia ja merkittävyyttä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

64. Suositus – Mahdollisen jälkiarvioinnin loppuraportti julkaistaan Hankeikkunassa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Näkövammaisten liitto kannattaa esitystä. Suositus tulee kuitenkin muuttaa periaatteeksi, jota on lähtökohtaisesti noudatettava.

EU-ENNAKKOVAIKUTTAMINEN, EU-SÄÄDÖKSET JA VALTIOSOPIMUKSET – SUOSITUKSET

65. Suositus – Neuvoston kokouksen asialista jaetaan etukäteen tiedoksi valmistelujaoston laajalle kokoonpanolle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

MUU PALAUTE SUOSITUKSISTA

66. Muut kommentit suosituksista: esimerkiksi ehdotukset kokonaan uusiksi suosituksiksi

Ei muita kommentteja.

LIITTEET

67. Kommentit kyselyn laatiminen -liitteestä

Ei kommentteja.

68. Kommentit kuulemisen kielet -liitteestä

Ei kommentteja.

69. Kommentit asiakirjajulkisuus, tiedonhallinta, avoimuusrekisteri ja tietosuoja kuulemisessa –liitteestä

Ei kommentteja.

70. Kommentit lakisääteiset kuulemisvelvoitteet -liitteestä

Liitteessä esiin nostettujen lakisääteisten kuulemisvelvoitteiden järjestystä on perusteltua muuttaa. Näyttää siltä, että järjestys on tällä hetkellä sattumanvarainen. Esimerkiksi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus ja vammaisten henkilöiden kuuleminen on liitteessä laitettu Asetuksen Tasapainoista lähestymistapaa lentoaseman melun hallinnassa koskevan asetuksen ja Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisten edellytysten väliin. Näkövammaisten liitto edellyttää, että perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvät kansainväliset velvoitteet nostetaan oppaassa niiden arvolle sopivaan paikkaan eli tämän liitteen ensimmäisiksi. Tällöin liite alkaa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevalla yleissopimuksella ja YK:n lasten oikeuksien sopimuksella.

Vammaisten henkilöiden kuulemisen kohdassa (s. 108) on perusteltua mainita myös vammaisvaikutusten arviointi. Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeessa (valtioneuvoston julkaisuja 66/2022) alaluvut perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnista ja vammaisvaikutusten arvioinnista. Vaikutusarviointiohjeessa todetaan yksiselitteisesti, että vammaisten henkilöiden kannalta merkittäviä kysymyksiä voi liittyä useisiin erilaisiin säädöksiin, joita on lueteltu esimerkinomaisesti. Vammaisten henkilöiden kuulemista käsittelevän tekstin loppuun on perusteltua lisätä oheinen maininta vammaisvaikutusten arvioinnista.

Näkövammaisten liitto ehdottaa, että oppaan luvussa 1.5 esitellään tarkemmin liitteen sisältöä. Nyt luku 1.5 on vain 3,5 rivin mittainen eikä tuo esiin liitteen keskeistä sisältöä eikä sen merkitystä. Luvussa on aiheellista nostaa esiin liitteestä jotain esimerkkejä, kuten YK:n vammaissopimus. Aiemmin tässä kohdassa esitimme, että liitteessä perus- ja ihmisoikeuksien kansainväliset velvoitteet nostetaan ensimmäisiksi. Tämä muutos on mainittava myös luvussa 1.5. Näin luku saa enemmän sisältöä ja tuo esiin liitteen merkityksen ja sen, että velvoitteita on noudatettava.

Muu palaute kuulemisoppaasta

71. Muut kommentit kuulemisoppaan luonnoksesta

Ei kommentteja.

Kokko Sari
Näkövammaisten liitto ry